

Ключови думи: *Източни Родопи, етномедицина, ушни заболявания, Белоцветен дебелец (Sempervivum leucanthum Panu.), Мехунка (Physalis alkekengi L.), органични киселини, алкалоиди, флавоноиди*

Възникнали в древността, породени от човешкото страдание и утвърдили се през вековете, като неразривна част от българската етномедицина, до нас са достигнали редица ефективни лечебни практики, намиращи приложение при т. нар. „ушни болезки“. Част от тези методи на лечение са се съхранили до голяма степен сред населението от Източните Родопи и все още, макар и рядко се практикуват от хората. Повечето от тях са свързани с приложението на различни видове растения. Целта на изследването е да регистрира тези практики в Източните Родопи, да установи растенията, с които те са свързани, както и основните биологично-активни вещества, съдържащи се в техния химичен състав.

Повечето народни лекове в Родопите, прилагани при болки и възпаление на ушите, се състоят в приготвяне на капки от различни видове растения. Повсеместно накапват сок от печен Праз лук (*Allium ampeloprasum* var. *porrum* (L.) J. Gay)¹, печена Ябълка (*Malus* sp. L.), олио, а някъде (с. Галище, с. Званица), сок от свежа ябълка или от свеж Кромид лук (*Allium sepa* L.). (респондент № 3, № 8) По литературни данни в с. Червен използват отвара от семето на Вълча ябълка (*Aristolochia clematitis* L.), а в с. Гугутка от вид Тлъстига (*Sedum* sp.), който наричат „ухо биле“. (Георгиев 1994, 76) Вероятно става въпрос за растението *Sedum maximum* Sut., известно сред народа и с името „дебела мара“. Изстискан сок от листата му е ефикасен при болки в средното и външното ухо. (Иванов и др. 1977, 121) В с. Егрек и с. Аврен българите мохамедани лекуват болки в ушите с Белоцветен дебелец (*Sempervivum leucanthum* Panu.)², който също наричат „ушно биле“. (респондент № 1, № 2). Същото растение използват и в с. Галище (респондент № 3), както и в с. Чубрика, където го наричат „кулак оту“ - ушна трева. (респондент № 4) В с. Паничково възрастната 87-годишна баба Сание Шабан лекува ушни проблеми, посредством баене и молитви. Тези умения тя наследила от баща

1 Празът съдържа алицин, химично съединение от групата на алкените, което действа срещу *Staphylococcus aureus*, гъбите *Candida*, *Cryptococcus*, *Trichophyton*, *Epidermophyton*, *Microsporum*, *Aspergillus* и др. (Benkeblia / Lanzotti 2007)

2 Белоцветният дебелец притежава противогъбично действие към *Aspergillus niger* и *Candida albicans*. (Velickovic et al 2008)